

Konec fašističnemu rovarjenju!

Zadnje čase smo na Tržaškem pričali celi vrsti novih fašističnih izzivalnih dejanj, katerih povzročitelji policijske oblasti, kot vse kaže, še nikakor ne morejo odkriti. Kot običajno, se tudi tokrat fašistični vandalizem zaganja predvsem proti vsemu, kar diši po slovenskem, nato pridejo na vrsto simboli odporiškega gibanja in končno vse, kar je levo pobarvano, oziroma komunistično. Tako so prejšnji teden fašisti premazali z nacističnimi in drugimi podobnimi znaki številne krajevne napisne table v dolinski občini ter se tudi spravili nad županstvo, nekaj dni kasneje so v Trstu oskrunili spominsko ploščo žrtve odporiškega gibanja Alme Vivoda, te dni pa so odvrgli zažigalno bombo proti sedežu tržaške komunistične stranke v ulici Capitolina. Verjetno vedno eni in isti pobalini si ne dajejo duška svojim nazadnjaškim in nevarnim nagonom le v tem delu tržaške pokrajine, temveč se tu pa tam pojavljajo, seveda vedno ponoči, tudi na ostalem ozemlju naše pokrajine, zlasti na področju devinsko-nabrežinske občine in drugod po tržaškem Krasu.

Tu postajajo tarča njihovih početij predvsem dvojezični krajevni napisi, ki ali izginejo ali jih pomažejo. Zanimivo je na primer, da je dvojezična krajevna tabla pred vhodom v Devin v zadnjem času kar dvakrat zaporedoma in čez noč izginila, tako da je morala pristojna občinska uprava naročiti več novih enakih tabel, da bi kraj ne ostal brez dvojezičnega napisa.

Vse, kar se v tej zvezi dogaja, dovolj jasno dokazuje, da ne gre za delovanje nekaterih fanatičnih in osamljenih posameznikov, temveč za organizirano skupino, ki ima precej podrobno izdelan načrt. Tu nastane vprašanje, kaj pravzaprav hočejo ti skrajnejši doseči. Verjetno niso tako naivni, da bi bili prepričani, da bodo lahko s svojimi dejanji Slovence in druge svoje politične nasprotnike ustražovali. Ti so namreč prestali mnogo hujše preizkušnje, da bi jih novopečeni mazači mogli prestrašiti. Zato se nam zdi, da je njihov cilj predvsem ta, da se zlasti v naših obmejnih krajih ustvari vzdušje določene zmede, ki naj bi preprečevalo nadaljnji razvoj v smeri sporazumevanja med tu živčim prebivalstvom, to je med Italijani in Slovenci, in posredno med dvema sosednjima državama. Zato predstavlja njihovo delovanje resno nevarnost, kajti vsi vemo, s kolikšnimi težavami je posuta pot do resničnega, častnega ter dokončnega sporazuma, ki gotovo predstavlja glavni cilj vseh demokratično čutečih ljudi z našeega področja. Prav zaradi tega je važno, da bi policijske oblasti te zlikovce čim prej odkrile in jih spravile pred sodišče. Ne razumemo, kako je mogoče, da teh ponočnih klatežev ne morejo enkrat za vselej razgaliti,

Solženicin o »vrnitvi barbarov«

Te dni so objavili v zborniku Nobelove ustanove, ki je izšel v Stockholmu, govor, ki ga je nameraval imeti pisatelj Aleksander Solženicin pred dvema letoma, ko bi mu bili morali izročiti Nobelovo nagrado. Kot znano, pa so mu sovjetske oblasti onemogočile potovanje v Stockholm in nagrada mu vse dozdaj ni bila izročena, ker so Sovjeti tudi preprečili, da bi mu tajnik švedske akademije znanosti izročil nagrado v Moskvi.

Besedilo govora, ki ga Solženicin ni mogel imeti na slovesnosti v Stockholmu, je postalo zdaj vseeno znano svetovni javnosti, kateri je bilo namenjeno, ter je vzbudilo velik odmev. Ves svetovni tisk — razen sovjetskega seveda in tiska satelitskih držav — ga je objavil v obširnih izvlečkih. V zborniku obsega govor namreč 16 tiskanih strani. V njem je Solženicin ostro napadel tudi Organizacijo Združenih narodov in posvaril svet pred »vrnitvijo barbarov«.

Zapisal je med drugim: »Zlodiji Dostojevskega blodijo po svetu pred našimi očmi, okužujejo dežele, o katerih se je zdelo, da nikoli ne bodo mogli prodreti vanje, in naznanjajo svoj naklep: omajati in uničiti omiko.« Solženicin dramatično kliče pisateljem vsega sveta, naj rešijo človeštvo s tem, da rušijo lažne bogove. Hkrati obsoja vlade, ki »smatrajo literaturo za zadevo svojih notranjih ministerstev« in jo dušijo hkrati s svobodo vsega ostalega tiska in poročanja. Solženicin sicer direktno ne omenja Sovjetske zveze, vendar se da razumeti, da je imel pri tej obsodbi vlad, ki zatirajo svobodo, v mislih tudi njo kot tudi vse ostale totalitarne države in diktature.

Organizacijo Združenih narodov je Solženicin obtožil, da je izdala narode, ki prenašajo

jarm diktatur in totalitarizma katerekoli barve in neglede na blok, kateremu pripadajo. Medtem ko ljubosumno branijo svobodo nekaterih narodov in držav, so Združeni narodi popolnoma brezbržni do usode drugih narodov in smatrajo zatiranje nesvobodnih narodov pod tujo oblastjo za »notranjo zadevo« tistih držav. Najtrše besede obsodbe je izrekel Solženicin prav na račun Združenih narodov kot oportunističnega gnezda, v katerem demokratične države ždijo skupaj z diktaturami in totalitarnimi državami. Organizacija ZN je prevarala upe človeštva, trdi Solženicin. Združeni narodi so postali nemoralni v nemoralnem svetu. »To ni Organizacija Združenih narodov, ampak organizacija združenih vlad, kjer so vse vlade enake: svobodno izvoljene, vsiljene in take, ki so se polastile oblasti z orožjem.«

Solženicin je tudi obtožil Združene narode, da se sploh ne trudijo, da bi napravile izvajanje človeških pravic obvezno za vsako državo, ki hoče biti njihova članica. S tem izdajajo ponižane narode, ki so prisiljeni prenašati voljo vlad, katerih si niso sami izbrali.

Solženicin pa je tudi zapisal: »Bedna je tista država, kjer mora prenašati literatura vmešavanje oblasti, kajti to ni samo kršitev svobode tiska, ampak uničevanje duše in srca takega naroda.« Pisatelj ni sodnik, ampak so krivec vsega zla, ki ga počenjajo njegova država ali njegovi sonarodnjaki, piše dalje Nobelov nagradenec. »In če so tanki njegove države omadeževali s krvjo ceste kake tuje prestolnice, tedaj je tudi pisatelj obraz za vedno omadeževan.« Če namreč ne protestira in ne nastopi proti temu. Nedvomno je imel v mislih intervencijo sovjetskih tankov na Madžarskem leta 1956 in na Češkoslovaškem leta 1968.

Še posebej velja opozoriti na naslednje Solženicinove besede: »Razni ministri notranjih zadev mislijo, da je literatura zadeva, ki spada v njihovo pristojnost, medtem ko na našem gosto obljudenem planetu ni več zgolj notranjih zadev.« Solženicin pa je tudi obsodil slabost današnjih demokracij, ki imajo zgolj oportunistične namene za vrnitev barbarov in zanižanje največjih vrednot.

—o—

Kaj sedaj razburja Italijane?

Italijansko notranje politično življenje razburjajo v zadnjem času zlasti tri stvari: vprašanje draginje, uvedba barvne televizije in zadeva s Fredo in Venturo. Da bi preprečili vedno večjo naraščanje cen, so v Rimu začasno uvedli sistem maksimalnih cen za blago široke potrošnje. Ukrep je vzbudil ve-

saj večino njihovih imen mnogi v Trstu poznajo in končno tudi ne gre za popolnoma tajno skupino, ki bi jo obdajala kaka neprodna zavesa molka. Res je sicer, da v pravno urejeni državi nihče nikogar ne more obsoditi, dokler se ne izkaže, da je res zagrešil kaznivo dejanje. To je vsekakor eno temeljnih načel vsake demokratično urejene države. Res pa je tudi, da se demokratična država ne more ponašati samo z načeli, temveč se mora predvsem in stalno truditi, da se načela res izvajajo v vsakdanjem življenju. V našem primeru se mora potruditi, da odkrije in onemogoči delovanje tistih, ki demokraciji s svojim delovanjem strežejo po življenju. To ni samo pravica do samoobrambe in samoohranitve, temveč tudi in predvsem dolžnost, ki jo demokratična država ima do ogromne večine svojih državljanov. Končno gre le za to, da se spoštuje volja širokih ljudskih množic, ki so si s svobodnimi volitvami izbrale demokratično ureditev.

Zaradi vsega tega je nujno potrebno, da se naredi enkrat za vselej konec fašističnemu rovarjenju v naših krajih. D. L.

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 3. septembra, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu, 9.45 Aleksander Borodin: Godalni kvartet št. 2, 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski oder: »Koča strica Toma«, Prevedla Desa Kraševac, Tretji del, RO vodi Lojzka Lombar, 12.00 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi predstavlja Naša gospa, 13.30 - 15.20 Glasba po željah, 15.20 »Saj ni zares?«, Veseloigra, napisal L. Pirandello, prevedel S. Samec, Igrajo člani Stalnega Slovenskega gledališča v Trstu režira Jože Babič, 17.00 Šport in glasba, 18.00 Baletna glasba, 18.35 Semenij plošč, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, 22.00 Radio Olimpia - vesti, kronike, reportaže in glasba.

♦ PONEDELJEK, 4. septembra, ob: 7.00 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke, 13.30 Glasba po željah, 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, 18.00 Radio Olimpia, 18.15 Umetnost, književnost in prireditve, 18.30 Slavne simfonije, 18.45 Glasbeni sestank v Parizu, 19.10 Odvetnik za vsakogar, 19.20 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.30 Slovenski razgledi: Morje v slovenski literaturi - Altistka Marija Bitenc in pianist Leon Engelman - Čemu so se smejali - Slovenski ansambl in zbori, 22.15 Zabavna glasba, 22.30 Radio Olimpia.

♦ TOREK, 5. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 12.50 Orkester in zbor Jamesa Lasta in Martina Böttcherja, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, 18.00 Radio Olimpia, 18.15 Umetnost, 18.30 Altistka Régine Crespin, pri klavirju John Wustman, 18.50 Glasbeni vrtiljak, 19.10 Veliki detekti iz kriminala, 19.20 Za najmlajše »Ugrabili so dečka«, Napisala Zora Piščanc, RO vodi Lojzka Lombar, 20.00 Šport, 20.30 Giovanni Paisiello: Zaljubljen Nina, opera buffa, Pogled za kulise, prip. Dušan Pertot, 22.30 Radio Olimpia.

♦ SREDA, 6. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.00 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, 18.00 Radio Olimpia, 18.15 Umetnost, 18.30 Pianist Marco Cola, 18.45 Glasbena beležnica, 19.10 Higiena in zdravje, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.30 Simfonični koncert, Sodelujejo: violončelist Adriano Vendramelli, flavtist Miloš Pahor, oboist Vladimiro Cambruzzi in klarinetist Attilio Pecile, V odmoru (21.00) Za vašo knjižno polico, 21.40 Melodije v polmrazu, 22.05 Zabavna glasba, 22.30 Radio Olimpia.

♦ ČETRTEK, 7. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi: Morje v slovenski literaturi - Altistka Marija Bitenc in pianist Leon Engelman - Čemu so se smejali - Slovenski ansambl in zbori, 13.00 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, 18.00 Radio Olimpia, 18.15 Umetnost, 18.30 V ljudskem tonu, Ljudske v pred. Zorka Prelovca: 8 ljudskih pesmi za bas in klavir, 19.10 Costantino Mortali: Oseba, država in vmesne skupnosti, 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba, 20.00 Šport, 20.30 »Vasa Železnova«, Drama v treh dejanjih, napisal Maksim Gorki, prevedel Jaro Dolar, RO, režira Jože Peterlin, 21.55 Skladbe davnih dob.

♦ PETEK, 8. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, 18.00 Radio Olimpia, 18.15 Umetnost, 18.30 Simfonična glasba, Sergio Chierrehin: Suita za orkester, 18.50 Pojeta Fred Bongusto in Ornella Vanoni, 19.10 Na počitnice, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.30 Gospodarstvo in delo, 20.45 Vokalno-instrumentalni koncert, vodi Luigi Toffolo.

♦ SOBOTA, 9. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 Avtoradio, oddaja za avtomobiliste, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, 18.00 Radio Olimpia, 18.15 Umetnost, 18.30 Koncertisti naše dežele, Pianistka Neva Merlak-Corrad, Johann Sebastian Bach: Toccata v e molu, F. Chopin: Nokturno, op. 15 št. 2 - Nokturno op. 72; S. Thalberg: Etuda v f molu, 18.50 Piker orkestror, 19.10 R. Bednarič: Moja srečanja, 19.20 Revija zborovskega petja, 20.00 Šport, 20.30 Teden v Italiji, 20.45 Stare slovenske ljudske igre »To je moja maksima!«, Veseloigra, napisal Alfonz Pirc, predstavil in priredil Mirko Mahnič, RO režira Jože Peterlin, 21.00 Vabilo na ples, 22.30 Radio Olimpia.

Bodočnost je v atomski energiji

Številne prednosti v proizvodnji nuklearne energije in dejstvo, da bo čez deset let ta energija zaradi naraščajočih potreb industrije v najbolj razvitih državah toliko bolj potrebna, še pospešujejo snovanja načrtov za izgradnjo novih atomskih central. V Zvezni republiki Nemčiji na primer predvidevajo, da bodo do leta 1980 atomske elektrarne prispevale že 30 odst. celotne električne energije. Trenutno deluje v ZR Nemčiji sedem atomskih central s skupno močjo 916 megawattov, nadaljnji dve s skupno močjo 1270 megawattov bosta v kratkem začeli delovati v mestih Stade in Würzburg. Poleg tega bo do leta 1980 zgrajenih še osemnajst novih atomskih central s skupno močjo 16.300 megawattov, tako da bo delež celotne atomske energije presegel 18.000 megawattov.

V bodočnosti bodo sedanje reaktorje na lahko vodo zamenjali reaktorji z velikimi temperaturami. Nekatere evropske države že načrtujejo izgradnjo več tovrstnih poskusnih reaktorjev z močjo po 300 megawattov. Prototip novega reaktorja bo izdelan do sredine tega desetletja. Ker stroški goriv, ki jih uporabljamo danes, ne zadržno rastejo, bo verjetno tudi na področju ladjarstva prišlo do sprememb v korist reaktorskega pogona.

PING - PONG POLITIKA

Politični odnosi med ljudsko republiko Kitajsko in Združenimi državami Amerike se razvijajo v prijateljski smeri. Pravijo, da traja to prijateljstvo od takrat, odkar sta se športni skupini obeh republik prijateljsko pomerili v ping-pongu ali namiznemu tenisu.

Nekdanje smrtno sovražstvo med Mao-tsetungovo komunistično Kitajsko in zapadnjaško kapitalistično Ameriko se je na mah spremenilo v politično sodelovanje. Sledil je Nixonov obisk v Peking s prisrčnim trepljanjem po ramenih.

Mao pa svojo pravicato ping-pong politiko nadaljuje z nacionalistično kitajsko republiko Formozo. Japonski poročevalski urad Kyjodo je javil, da so športni zastopniki Formoze povabljeni na ping-pong tekmo, ki jo bodo odigrali med 3. in 13. septembrom v Peking. To uradno športno povabilo naj bi bilo prvi korak k prijateljskemu zblizanju obeh Kitajsk.

Pri iskanju novega ravnovesja

Danes, v četrtek, se bodo začeli na Havajskem otočju pogovori med japonskim ministrskim predsednikom Tanakom in predsednikom Nixonom. Gre za to, da Japonska ne bi nasprotovala novi ameriški politiki na Daljnem vzhodu, to je ameriškemu približevanju Kitajski in umikanju čet iz Južnega Vietnama ter da ne bi imela občutka, da jo puščajo Združene države tudi nekoliko na cedilu nasproti Kitajski. Nedvomno ZDA pritisnjajo na Japonsko, naj bi jim sledila na poti te nove politike. Tudi zato se je verjetno Tanaka odločil, da obišče čez tri tedne Peking, kjer bo skušal normalizirati japonsko-kitajske odnose, ki so doživeli nekaj odjuge le v prvih letih po zadnji vojni, zmagajo komunizma pa so spet zamrzili.

V okviru politike novega ravnovesja spadajo tudi pogajanja med Vzhodno in Zahod-

V ZR Nemčiji sicer že obstaja ladja na atomski pogon, z imenom »Otto Hahn«, vendar zaenkrat ne bodo gradili še ene podobne, ker hočejo najprej pridobiti nove izkušnje, zato bodo za sedaj izdelali le nekatere »poskusne« nuklearne ladje.

Dobre izglede za bodočnost atomske energije v Zvezni republiki Nemčiji je potrdila tudi nedavna anketa, ki so jo izvedli po naročilu zveznega ministrstva za vzgojo in znanost: 77 odstotkov prebivalcev se je izreklo za oskrbo z atomsko energijo.

—o—

KAJ SEDAJ RAZBURJA ITALIJANE?

(Nadaljevanje s 1. strani)

liko nevoljo ne samo v Rimu, kjer je prišlo do bučnih demonstracij, temveč tudi drugod po državi. Mnogi ekonomisti grajajo ta poseg in trdijo, da je v bistvu neučinkovit, ter pomeni nekakšno kazen za tiste, ki za draginjo niso prav nič krivi. Pravi vzrok naraščanja cen je po njihovem predvsem v neurejeni distribucijski mreži, čemur je treba dodati še bojazen pred uveljavitvijo davka IVA na dodatno vrednost. O tem perečem vprašanju bo razpravljala vlada, ki se bo sestala 7. septembra. Na tej seji bo vlada proučila tudi vprašanje uvedbe barvne televizije, čemur nasprotujejo mnoge, tudi vladne stranke. Te namreč trdijo, da je uvedba barvne televizije v sedanjem trenutku neumestna, ker bo povečala potrošnjo, in sicer na škodo nadaljnje gospodarske rasti. Zadeva ima tudi političen prizvok, ko je nastal spor o dveh sistemih: Pal (nemški) in Secam (francoski).

Mnogo hrupa je končno nastalo ob vesti, da je milanski preiskovalni sodnik formalno obtožil znana desničarska prvaka Fredo in Ventura, da sta bila soudeležena pokola v milanski banki v decembru 1969. Zaradi istega zločina sedi že več let v zaporu anarhist Valpreda. Tu nastane cela vrsta koščljivih vprašanj, predvsem, kdo je pokol zares zagrešil.

—o—

V kratkem bodo začeli s prvo fazo obnovitvenih del pri znameniti Pretorski palači v Kopru, ki je bila zgrajena v srednjem veku. Predračun predvideva, da bodo dela v celoti stala 1 milijardo starih dinarjev.

no Nemčijo za medsebojno priznanje in normalizacijo odnosov. Glede tega sta se zdaj v Bonnu že 50. sestala zahodnonemški podtajnik Bahr in vzhodnonemški podtajnik Kohl. Seveda do popolne »normalizacije« ne bo nikoli prišlo, dokler bo vladal v Zahodni Nemčiji demokratični, v vzhodni Nemčiji pa totalitarni sistem, katerega center je v Moskvi.

—o—

Pri Rdeči hiši v Gorici so v letošnjem letu namestili rumene obcestne table, ki v več evropskih jezikih opozarjajo potnike na bližino mednarodnega mejnega prehoda. Razveseljivo je, da je slovenščina na drugem mestu, takoj za italijansko.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu, dne 20.4.1954, št. 157. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Pogovor s pisateljem Borisom Pahorjem o kongresu v Celovcu

NOVI LIST: Pred časom ste obljubili, da nam kaj več poveste o obnem zboru »Mednarodnega združenja za obrambo ogroženih jezikov in kultur v Celovcu«. Ni nam jasno, zakaj imenujete tako srečanje občni zbor namesto kongres.

BORIS PAHOR: Naš občni zbor je v resnici občni zbor, samo da ima hkrati namen, da v kraju, kjer se zberemo, agitira za idejo-vodnico našega gibanja, to je za obrambo jezikov in kultur, ki so v nevarnosti. Ker smo organizacija, ki je nihče ne podpira, se moramo na svoje stroške preseljevati iz enega kraja v drugi, ti kraji pa so po navadi zelo oddaljeni. Pomislite na primer na Bretonca, ki pride iz Bresta, z obale Atlantskega oceana v Celovec, ali pa na Grka, ki sta prišla na Koroško iz Reggio Calabrie. Res, da nekateri potujejo tudi na stroške organizacije, ki je naša članica, a tudi v tem primeru gre za društva ogroženih narodnih skupnosti, taka društva pa so redkokdaj bogata. To naše uboštvo je tudi vzrok, zakaj ne organiziramo pravega kongresa.

NOVI LIST: A kljub temu imate večinoma zelo dobro udeležbo. Ni tako?

BORIS PAHOR: Na višini je bilo srečanje v Reggio Calabrie pa tudi celovsko. Ob odprtju zborovanja je bila dvorana v Celovcu v celoti zasedena, čeprav so tudi nekateri naši prijatelji še dan prej bili skeptični. Odzvalo se je precej oseb iz Francije, Italije, Avstrije, Slovenije. To so častno predstavljali univerzitetni prof. Vladimir Klemenčič, primarij dr. Jurij Zalokar, dr. Milko Matičetov, Lojze Ude pa predsednik Društva slovenskih pisateljev Ciril Kosmač. Bilo pa je tudi precej visokošolcev tako iz osrednje Slovenije kakor tudi s Primorskega.

NOVI LIST: To se pravi, da ste svoj smoter dosegli?

BORIS PAHOR: Smo. Čeprav si ne delamo iluzij. V Avstriji ustvarjajo javno mnenje razni Helmsdiensti in Landmanschafti, ki ne samo strahujejo naše ljudi, ampak kondicionirajo delovanje strank. Socialistična stranka, kar ni nikakršna skrivnost, pa ima v svoji sredi veliko nacionalistično usmerjenih članov. Zato bo treba še trdega dela, preden bo slovenski človek lahko brez strahu govoril po slovensko v Celovcu in drugih večjih naseljih. Sram nas je lahko, da po drugi svetovni vojni sprejemamo tako ponižujoče stanje.

NOVI LIST: Vi imate tudi osebno zadoščenje, da je kongres uspel. Saj ste bili eden izmed pobudnikov?

BORIS PAHOR: Da, v Lyonu sem lani novembra predlagal, naj bi prišli na pomoč koroškim

Slovincem, pa nisem dosti upal, da bom uspel, ker je za večino Celovce zelo oddaljen. No, dosti prijateljev imamo pri Baskih, Kataloncih, Bretoncih in drugih, tako da je moj predlog prodrl. In moram reči, da so vsi odšli s Koroškega z zelo lepimi vtisi. Saj je bil to zanje prvi stik s slovenskim človekom. V nedeljo 23. VII. so med večerjo mednarodno omizje presenetili pevci zbora iz Bilčovsa ter folklorna skupina iz Železne Kaple. Naš generalni tajnik, Jordi Costa, ki je temperamenten in bojevit katalonski upornik, se ni obotavljal priznati, da ga je presunila stopnja narodne kulture koroških Slovincov. A kar se tiče zaslug za uspeh srečanja, moram imenovati še prof. Janka Messnerja, prof. Sama Pahorja, dr. Zwitterja, prof. Tava Buratija.

NOVI LIST: Brali smo, da ste imeli težave s člani društva prijateljev Južnega Tirola.

BORIS PAHOR: Zagnali so hrup, ko so koroški Slovenci obesili na steno sejne dvorane nekaj zemljevidov, ki so razločno dokazovali, kako se je slovenski življenjski skril od polovice prejšnjega stoletja do danes. To je značilno za vse nemške Avstrijce, da namreč vneto zagovarjajo pravice svojih rojakov v Južnem Tirolu, v svoji državi pa ukrepajo proti svojim »južnotirolskim« načelom. No, a njihov izbruh ni imel posledic. Zemljevidi so ostali, naše delo se je nadaljevalo.

NOVI LIST: Prijatelji Južnega Tirola so člani vašega združenja?

BORIS PAHOR: Vsako društvo, ki se zavzema za ogroženo narodno skupnost, lahko postane član naše organizacije in ima avtomatično svojega predstavnika v federalnem svetu. Kljub temu pa Slovenci nimamo niti enega društva, ki bi bilo član. Ne

na Tržaškem ne Goriškem ne v Sloveniji. V Sloveniji so pred leti v Mariboru ustanovili Društvo prijateljev zamejskih Slovencev, upati je bilo, da bo to zgled za Ljubljano, Postojno, Novo mesto itd. Zgodilo pa se je ravno narobe, oblast je metala polena pod noge novemu, čisto nedolžnemu društvu, češ naj bi se pustilo absorbirati od Socialistične zveze delovnega ljudstva. Tako da v Sloveniji noben ne tako korektno delovanje ni mogoče, če ga ne sprožijo in vodijo uradni forumi. Ti pa so do Avstrije skrajno popustljivi.

NOVI LIST: Pozitivno se nam zdi tudi to, da imajo zdaj koroški Slovenci svojega predstavnika v vašem združenju.

BORIS PAHOR: S tem smo popravili absurdno stanje, saj je bil poprej teritorialni predstavnik združenja avstrijski Nemec, ki se za Slovence v Avstriji sploh ni zmenil. Zdaj predstavlja narodne skupnosti v Avstriji jurist dr. Pavel Apovnik (teritorialni predstavnik) in živinozdravnik dr. Luka Sienčnik.

NOVI LIST: Kakšen pa je vaš vtis o stanju naše skupnosti na Koroškem?

BORIS PAHOR: Zelo sem se zgražal ob razmerju uradnih ljudi, na primer predstavnika celovskega radia, ki je prišel zavoljo intervjuja, do slovenskih ljudi, v tem primeru intelektualcev. Občutek sem imel, da imam pred sabo kakkega Sturmbahnführerja. Tak občutek je imel tudi naš generalni tajnik. Očitno je, da imajo Avstrijci vtis, da lahko počnejo kar hočejo, saj tako in tako ne bo nihče protestiral. Pravilno je vaš list pripomnil, da bi morala jugoslovanska vlada tako odločno, kakor je to naredila zavoljo diverzantov, ki so prišli iz Avstrije, nastopiti tudi za uresničitev členov mirovne pogodbe, ki jo je tudi ona podpisala.

(nadaljevanje na 7. strani)

Mihec in Jakec od televizijskega

— Ben, Mihec, kakšne farbe be tou ti jemet za televizijsko? Nemške al francoske?

— Za po pravici povedat, se jest na farbe od televizijskega ne zastopem. Ma po simp-

tiji be reku, de rajši francoske, zatu ke Nemcou še nisem pozabu.

— E Mihec, ne stoj bet taku. Znaš, cejt gre naprej in marsikej je treba pozabet...

— Sm zamerkau ja, de se rado marsikej pozabe. Ma se ne be smelo, zatu ke od zgodovine be se mogli kej naučeti, ma se me zdi, de se ne naučimo nikdar neč.

— Ne stoj začeti filozofirat še ti! Zdej ni vojska in moremo živet in miri in samo prodajat in kupovat in pojat.

— Nečko pojej! — Ma zakej si me prej prašau, de kašne farbe čemo jemet?

— Zatu ke je pr nas velika polemika po časnikih in u parlamentu in u vladi. Znaš, kar naenkrat je dala vlada ven, de bojo za tište olimpijade nardili televizijsko u farbah. In preoj so se oglasli ani politiki in rekli, de jemamo pr nas druge probleme koker televizijsko u farbah. De be rajše tisti dnar ponucali za kej družga bol nucnega.

— Tudi jest mislem taku. Uni dan sm jest govoru sez anem pametnem človekam in uan je reku, de našmi televizijski niso potrebne farbe ma nomalo bol pametni programi.

— Tudi meni se zdi taku. Ma nisem še vsega povedau. Znaš, u Evropi jemajo zdej dva sistema za televizijsko u farbah. Francoskega in nemškega. In vse je kazalo, de bojo u Italiji vpeljali nemški sistem.

— Ja, Nemci u farbah so majstri. Uani jemajo tako fino industrijo...

— Samo de zdej so se vtakneli vmes Francozi. Je biu uni dan v Italiji tisti francoski minister Pompidu in kašni žurnalisti vre špičejo, de je delau reklam za francoske farbe in nekateri so dali zastopet, de je prfina kej »mazau«. Me zastopeš?

— Kej ne bom zastopu! Sej danes gre svet z mazanjem naprej.

— In zastran tega je ratau ceu hudič. Je bla prfina vlada u nevarnosti.

— Ja, ja, pr nas so važne tri reči: televizijsko, San Remo in fudbal. Ce tu lepu teče, pole je vse dobro.

— In so tudi rekli, de bo televizijsko u farbah samo u čajti olimpijad in de bojo pokazali oba sistema, nemškega in francoskega, taku de bojo ledje sami vidli, kašne farbe so lepše in pole de bojo lahko kar sami odločili.

— Kej bojo nardili referendum koker za razporoko? Ma vidi na, kašna demokracija! Kadu bi si mišlu! Ma, pošluši Jakec! Kej niso u zadnjih čajteh nekej govorili tudi od slovenskih programov po televizijski? Kaku je s tem?

— S tem, dragi Mihec, še dougo ne bo neč. Zatu ke tu spada med obljube. In z obljubami pej že znaš, kaku je.

— Znam, znam.

Kratke novice

Poročajo, da bo žičnica na Kanin končana februarja prihodnjega leta, ko jo bodo tudi predali namenu. To bo gotovo pomembna pridobitev, ki bo zelo pospešila rast zimskega turizma v tem delu Soške doline.

Potniški promet z vlakom v Koper se je že v prvih mesecih po uvedbi dobro obnesel. Še vedno pa povzroča težave avtobusni promet z železniške postaje v samo mesto, zato postaja nujna čimprej, nja graditev potniške železniške postaje, bliže mestnemu središču.

Razstava grafičnih del, gobelinov in kiparskih izdelkov Lojzeta Spacala na gradu Kromberk pri Novi Gorici bo odprta do meseca oktobra.

S Tržaškega

V soboto začetek študijskih dni

Razgovor s predsednikom društva slovenskih izobražencev, ki srečanja organizira

To je svojevrsten poskus. Povabljeni so predavatelji in poslušavci različnih pogledov in različnih političnih nazorov. Ne moremo reči, da so predavanja enosmerna, nasprotno, zelo raznolika so in zadevajo najrazličnejše probleme časa in družbene ureditve. Razprave tečejo o aktualnih vprašanjih narodne bodočnosti in povezave s svetovnim dogajanjem. Sedmo leto se shajajo v vasi Draga, kraju ob italijansko-jugoslovanski meji. Prihajajo ljudje iz zamejstva, zdomstva in iz Slovenije. Prihajajo tudi predavatelji in poslušavci, kot je na primer Ciril Zlobec, Edward Kocbek in letos Josip Vidmar, pa mariborski škof dr. Grmič in univ. prof. Janžekovič in škof Jenko. Drzna zamisel in zdi se tvegana organizacija. Skrajnosti v emigraciji vabila izrazitih marksistov iz Slovenije napadajo, v Sloveniji nekateri posamezniki kritično gledajo na ta poskus. Posamezniki. Kaj pa organizatorji? Začetnik teh srečanj je prof. Jože Peterlin, ko je postal predsednik Društva slovenskih izobražencev v Trstu. Vprašujemo ga.

Kako je Vaše društvo prišlo na misel študijskih dni?

Vodila nas je ista misel, kot jo je pred nedavnim izrekel predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, prof. Josip Vidmar, ko smo ga obiskali: da je treba slovenske ljudi, pa naj bodo kjer koli že, povezati in združiti. Narod, ki je tako majhen kot naš, ne sme biti večno sprt med seboj. Približno tako je dejal. In tudi mi ponavljamo na naših študijskih dneh, da nas lahko mnogo stvari loči, a neko skupno skrb za narodovo usodo pa moramo imeti vsi. In v šestih letih smo videli, da je mogoče drug drugega poslušati, marsikdo je obrusil svoje ostre sodbe in obsodbe in je našel način kulturne govornice med izobraženci. Spoznal je v resnih razpravah marsikaj, česar do tedaj

OPENSKI CERKVENI PEVSKI ZBOR SE NE BO ODPOVEDAL SVOJI TRADICIJI

V sredo zvečer je bila v župnijskih prostorih na Opčinah seja cerkvenega pevskega zbora, da bi se pogovorili o bodočem delovanju zbora. V začetku je pozdravil navzoče župnik g. Žerjav in želel tako dosedanjim članom kot na novo pristopivšim obilo uspeha. Zbor je precej številen in člani še kar redno prihajajo na vaje, kar se pozna tudi v kvaliteti cerkvenega petja. Zbor vodi prof. Stane Malič. Na seji je bilo podano poročilo o lanskem delovanju zbora in orisan program za naprej. Razvnela se je razprava o pridobivanju novih članov in članic, da bi se zbor ohranil vitalen in krepak. Pevovodja pa je nato določil datum začetka nove sezone, ki se začne v torek, 5. septembra.

Seja je vzbudila vtis, da je openski cerkveni pevski zbor vitalen, ter dobro povezan med seboj in s pevovodjem, ker se vsi člani zavedajo, kakšne važnosti je zbor na Opčinah tudi v narodnem pogledu. Zbor nastopa tudi na prireditvah zunaj cerkve s posvetnimi pesmimi.

ni vedel. In srečal je rodne brate, ki se sicer v tem in onem ločijo, a je vendar našel v tej družbi domačnost.

Vidimo, da letos govorite največ o vrednotah, kako to?

V obsedenosti od potrošniške miselnosti smo skoraj docela izgubili smisel za vrednote, ki so bile večne in odrešujoče v naši zgodovini. Zato se letos skušamo vračati k vprašanju o njihovi pomembnosti za naš narodni obstanek.

Kdo je med letošnjimi predavatelji?

Kakor lansko leto, tako bomo tudi letos dali v soboto začetku ob 17. uri slovesen podarek. Povabili smo predstavnike krajevnih oblasti in predstavnike matične države ter slovenske predstavnike v različnih ustanovah. Ob tem pozdravu bo zapel TRŽASKI NONET pod vodstvom g. Sancina nekaj pesmi in bomo tako s kratkim koncertom počastili goste. Takoj nato je na vrsti predavanje dr. inž. Borisa Sancina o idejnem pluralizmu. V nedeljo bo ob 8.30 daroval sveto mašo gospod škof dr. Jenko in bo udeležence nedeljske maše nagovoril. Ob 10. uri bo predaval dr. Lojze Šuštar o svobodi vesti kot izrazu človekovega dostojanstva. Ob 11.30 pa bo govoril univ. prof. dr. Stane Južnič. Naslov njegovega predavanja je: Vrednote tradicionalne družbe v konfliktu z moderno. V nedeljo popoldan bodo predstavniki zamej-

(Dalje na 7. strani)

NASTOP AMERIŠKEGA PEVSKEGA ZBORA

Prejšnjo sredo je bil v cerkvi Brezmadežnega srca Marijinega v Trstu (ul. S. Anastasio) zanimiv vokalni koncert, na katerem je nastopil pevski zbor »Frankford High School Cappella Choir« iz Philadelphie v ZDA. Zbor sestavlja okrog 70 študentov, starih od 14 do 17 let. Ustanovljen je bil leta 1936 in se je kmalu povzpел med najboljše pevske skupine v Združenih državah Amerike. Nastopil je že v Kanadi, Južni Ameriki in na Japonskem.

Trenutno se nahaja na turneji po Evropi in je pred dnevi zapel tudi pred papežem Pavlom VI. Na tržaškem koncertu so mladi ameriški pevci najprej izvajali več skladb iz zbirke evropske klasične glasbe, tako med drugim Mozarta, Pergolesija in Brucknerja. V drugem delu nastopa so prevladovali črnske duhovne pesmi. Gostje iz Amerike, ki jih je vodil David J. M. King, so vse pesmi zapeli zelo zavzeto in z velikim glasbenim obzutom, pokazali pa so tudi dobro vokalno tehniko, kar je pri njihovi starosti, ko navadno glas še ni dokončno izoblikovan, še posebej razveseljivo. Škoda le, da se zaradi velike oddaljenosti niso vselej »ujeli« z orglami — te so namreč na koru, pevci pa so stali v prezbiteriju. Kot celota pa je bil koncert lepo doživetje, kar so potrdili tudi poslušalci, ki so mlade Američane na koncu nagradili s toplim aplavzom.

V SPOMIN BAZOVIŠKIH ŽRTEV

V sredo bo poteklo 42 let, odkar so darovali na oltar slovenstva svoja mlada življenja Bidovec, Miloš, Marušič in Valenčič.

V počastitev njihove junaške smrti bo delegacija Slovenske skupnosti položila na dan ustrelitve, to je 6. septembra ob 20. uri, venec na kraju mučeniške smrti. Ob 20.30 pa bo istega dne v župni cerkvi v Bazovici sv. maša v njihov spomin.

Pomembna pobuda na področju vinogradništva

V soboto, 26. t.m., so v Boljuncu odprli prvo pokrajinsko vinsko razstavo. Za to prireditve je dala pobudo tržaška pokrajinska uprava, ki je tudi prevzela nase glavno breme stroškov. Ker je bila razstava na področju dolinske občine, je pri njeni organizaciji sodelovala tudi tamkajšnja občinska uprava. Razstavljena so bila vina tistih vinogradnikov, ki so letos na posameznih občinskih, oziroma krajevnih razstavah prejeli nagrade, kar je bilo jamstvo za kvaliteto razstavljenih pridelkov. Ob otvoritvi sta spregovorila pokrajinski odbornik Lucijan Volk in dolinski župan Lovriha. Prvi je poudaril velik pomen prve vinske razstave v pokrajinskem merilu, saj pomeni nov prispevek k vedno večjemu zboljšanju kakovosti tržaških vin. V tej zvezi je omenil pogovor ob »okrogli mizi«, ki je bil v ponedeljek in katerega osrednji predmet je bil tipizacija naših vin. Župan Lovriha pa je izrazil zadovoljstvo občinske uprave, ker je bil za prvo pokrajinsko razstavo izbran Boljunc.

Ves čas razstave je bilo poskrbljeno tudi za kulturni in zabavni spored. Tako sta v nedeljo nastopila pevska zbor »Grion« iz Tržiča in »Venturini« od Domja, nato pa še folklorni skupini »Santa Gorizia« in »Tine Rožanc« iz Ljubljane. Omeniti moramo dalje, da se je dobro izkazala tudi godba na pihala, tako da se številni obiskovalci res niso dolgočasili.

V ponedeljek so podelili nagrade za razstavljena vina. Prvo nagrado za belo vino je dobil Ignacij Ota iz Doline, drugo nagrado so dodelili Mirku Košuti iz Sv. Križa (občina Devin - Nabrežina), tretjo nagrado pa Josipu Scherianiju iz Milj. Za črno vino je prvo nagrado dobil Danilo Lupinc iz Praprota (občina Devin - Nabrežina), drugo Ivan Kocjančič iz Doline, tretjo Avgust Caharija iz Nabrežine. Za teran je prvo nagrado prejel Alojz Milič iz Repna, drugo Mirko Guštin, prav tako iz Repna, tretjo pa Dušan Milič iz Zagradca (občina Zgonik). Kot smo že omenili, je bila ta dan tudi okrogla miza o temi: »Tipizacija tukajšnjih vin«. S svojimi referati so sodelovali tudi slovenski strokovnjaki dr. Vremec, inž. Košir in inž. Grgič.

—o—

ZA VARSTVO NARAVE

Prejšnji teden je bil objavljen v deželnem uradnem listu zakon o varstvu naravne flore (rastlin in cvetja) v območju dežele Furlanija - Julijska krajina. Izdane so stroge določbe, način varstva in straženja prirode ter tudi precejšnja višina glob.

Kdor bo trgjal in nabiral rastline in cvetje v naravi, nepremišljeno in sebi v golo zabavo, bo moral plačati od pet tisoč do 200 tisoč lir kazni. Kdor bo utrgal pet planik ali alpskih očnic, bo dobil globo pet tisoč lir. Tako se bo morda ohranila lepota prirode.

S TRŽAŠKEGA

JAVNI PREVOZ TERJA HITRO RESITEV

Uslužbenci avtobusnega podjetja »La Carsica«, ki opravlja prevozno službo povečini po tržaškem Krasu, so napovedali stavkovno gibanje, da bi s tem podprli prizadevanja za tako imenovano publicizacijo prevozne službe. Uslužbenci so torej mnenja, da takšne službe ne more več opravljati zasebno podjetje, kar je tudi razvidno iz stanja, v katerem se danes nahaja »La Carsica«, ki nima dovolj osebja in ne obnavlja voznega parka, kar škoduje rednemu poslovanju podjetja in neposredno tudi koristnikom. Poleti je na primer vodstvo podjetja enostransko skrčilo število voženj, v nekatere vasi na Krasu pa avtobus sploh ni več vozil. Podjetje je nadalje ponekod, prav tako enostransko, zvišalo ceno voznega listka. Za zadevo so se začeli zanimati sindikati, ki so v celoti sprejeli glavno zahtevo uslužbenecv, to je publicizacijo tudi te službe.

V tej zvezi je bil v petek prejšnjega tedna sestanek v Nabrežini, ki so se ga udeležili poleg sindikalnih predstavnikov zastopniki nabrežinske občinske uprave, krajevnih delavskih svetov in političnih strank. Sindikalni predstavniki so obrazložili stanje v podjetju in napovedali, da bodo s stavkovnim gibanjem zahtevali, naj se podjetju prekličejo koncesije in naj službo čimprej prevzame ustanova javnopravnega značaja. Prisotni nabrežinski župan Legiša, ki se je sestanka udeležil skupno z drugimi občinskimi odborniki, je pojasnil stališče nabrežinske občinske uprave. Dejal je, da si uprava že več časa prizadeva za korenito preureditev prevozne službe. Njena prizadevanja gredo v smeri publicizacije, vendar ne v občinskem merilu, ker bi bila ta rešitev neekonomsko, temveč na pokrajinski ravni. To pomeni, da se občina trudi za ustanovitev medobčinskega podjetja javnopravnega značaja, ki bo prevzelo prevozno službo, katero sedaj opravljajo zasebna podjetja.

SLOVENSKA SKUPNOST IZRAŽA OGORČENJE

Slovenska skupnost izreka svoje globoko ogorčenje nad številnimi nasilnimi dejanji, ki se zadnje čase vedno bolj množijo v tržaški pokrajini. Ni še minil mesec, kar je neznana zločinska roka povzročila ogromno škodo v dolinski občini in spravila v veliko nevarnost prebivalstvo te občine, ko so se ekstremistični nasilneži spet spravili na delo.

V teh dneh so si sledile akcije, s katerimi so se fašistični nasilneži spravili nad slovenske napise v dolinski občini, nad spomenik Almi Vivodi, ki je postavljen pri Sv. Ivanu, ter na sedež KPI v Trstu.

Slovenska skupnost izraža svojo veliko zaskrbljenost nad takimi zločinskimi ekstremističnimi dejanji in upa, da bodo odgovorne oblasti izsledile krivce in jih izročile sodnim oblastem.

ŠOLSKO SPOROČILO

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja »France Prešeren« v Trstu sporoča, da se bodo vsi popravni izpiti v jesenskem roku šolskega leta 1971-1972 na znanstvenem liceju, višji gimnaziji in klasičnem liceju začeli

DNE 4. SEPTEMBRA 1972 OB 8.30 S PISMENO NALOGO IZ SLOVENŠČINE

Razpored ostalih pismenih in ustnih izpitov je objavljen na oglasni deski šole.

Iz Goriške

Slavje na Peči

Nedelja 27. avgusta je bila za nas in za naše sosede res posebno doživetje. Tako številnega obiska ljudi z obeh strani meje se pa res nismo nadejali in nas je seveda izredno razveselil. Lepi in prostorni trg pred cerkvijo je kar hitro postal premajhen za domačine in goste.

Prepričani smo, da so bili številni obiskovalci zadovoljni tudi s kulturnim sporedom. Pevske točke v izvedbi raznih pevskih zborov so večino poslušalcev prav zadovoljile. Le škoda, da ni bilo dovolj poskrbljeno za več mikrofонов, ker bolj oddaljeni poslušalci niso dovolj jasno slišali vseh pesmi. Glasbena skupina Kondor je s svojimi živahnimi melodijami pritegnila zlasti mladino.

Na koncu bi rad izrekel toplo besedo zahvale vsem, ki so se potrudili, da je ta domači kulturni praznik tako lepo in pristrčno uspel. Gotovo je dosegel tudi svoj namen, to

KULTURNO SREČANJE

V soboto 30. septembra se bo začelo v Gorici mednarodno kulturno srečanje, ki bo trajalo tri dni. Letos so na sporedu razprave o pomenu in razvoju gledališč. Pripravljeni so zastopniki iz sedmerih držav. Govorila bosta tudi profesor Tavčar, predsednik, in Filibert Benedetič, ravnatelj Stalnega slovenskega gledališča v Trstu. Prikazala bosta gledališko dejavnost v Trstskih Slovencev.

PTIČJI SEJEM

V nedeljo bo stari goriški mestni del živel sredi ptičjega petja in čivkanja.

V parku mestne hiše bo namreč odprt več sto let stari ptičji sejem. Rekli so mu tudi »Jelerjev ptičji sejem«. Goriški ptičarji so pripeljali na desetine različnih ptičjih pevecv in so jih predstavili v kletih, obešenimi pod križnimi oboki več Lanthierijeve palače ali »Šenhaus« na Starem trgu. Pozneje je bila razstava in prodaja ptic pevk prenešana v park za občinsko palačo. Zadnja leta je ta sejem postal zelo živahen. V nedeljo bo odprt ves dan. Le škoda, da se ga slovenski ptičarji ne udeležujejo več. To pa zato, ker ni več naših ljubiteljev tega »konjička«. Zadnja ptičarska družina je še pred leti živel na Oslavju blizu kostnice. Drugih pa ni več.

NOVE PREPUSTNICE

S prvim septembrom bodo prišle v veljavo nove obmejne prepustnice, ki so nekoliko drugačne od dosedanjih. Knjižica bo bolj debela, ker bo imela vloženih še 48 strani, vsaka s štirimi odrezki za carinsko nadzorstvo prenešenega blaga.

Stare prepustnice ostanejo v veljavi, dokler niso izrabljene. Kdor pa prosi za podaljšanje ali pa prvič, bo prejel že novo knjižico. Izdelani bodo tudi točni seznam blaga, ki se bo smelo v medobmejnem prometu prenašati sem in tja. Te posameznosti bo določila šele bližnja seja obmejnih komisij.

Vse pa kaže, da bo z novimi prepustnicami in strožjo carinsko kontrolo promet na meji le še bolj zmeden kot doslej.

je, vzbuditi v srcih tukajšnjih ljudi ljubezen do naše pesmi in jezika ter tudi do domače vaške skupnosti na tem koščku zemlje ob mirni Vipavi. Zato lahko že zdaj kličemo: na svidenje prihodnje leto!

—o—

PROTI HRUPNIM VOZAČEM

Goriška policija je začela izvajati strogo kontrolo nad fantalinskimi vozači z motocikli, ki nalašč uganjajo s svojimi vozili strahovit hrušč in trušč, kakor da bi bilo to bogve kako junaško in imenitno. Taki pobalinski vozači se skušajo postavljati v bolj obrobni ulicah, kjer prebivalcem kvarijo živce in mir.

Policija namerava prepovedati vožnjo z motocikli mladim pod 14. letom starosti.

Potrebno bi tudi bilo, da bi cestna policija upoštevala vsako upravičeno pritožbo proti hrupnim mladoletnim vozačem in da bi njihovim staršem naložila občutno globo. Le tako bo več miru in manj nesreč.

PONAREJENI BANKOVCI

Na nekaterih goriških bankah so ugotovili, da so v obtoku ponarejeni bankovci po 5000 lir. Nekateri osebe so izjavile, da so jih dobile v roke pri izmenjavi onstran meje, zlasti pri bencinskih črpalkah ali veleblagovnicah.

Menda pa se ponarejeni bankovci precej ločijo od pristnih po debelejšem papirju in zelo medlem tisku.

ŠOLSKA OBVESTILA

Ravnateljstva goriških slovenskih srednjih šol naznanjajo sledeči urnik jesenskih popravnih izpitov:

IV. in V. razred gimnazije:

4. sept. 1972 ob 8.30 pismena naloga iz italijanščine; 5. sept. naloga iz latinščine v slovenščino; 6. sept. naloga iz grščine.

Ustno izpraševanje bo v četrtek 7. septembra ob 8.30.

I. in II. razred liceja:

4. sept. ob 8.30 pismena naloga iz italijanščine; 5. sept. iz grščine.

Ustno izpraševanje bo v sredo 6. sept. ob 8.30.

Učiteljišče:

4. sept. ob 8.30 pismena naloga iz slovenščine;

5. sept. ob 8.30 pismena naloga iz latinščine v slovenščino;

6. sept. pismena naloga iz nemščine;

Ustno izpraševanje bo v sredo 6. sept. ob 8.30.

Na slovenski nižji srednji šoli v Gorici se bodo začeli pismeni popravni izpiti prav tako 4. septembra.

Pojasnila lahko dobite na tajništvi.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

»Nova Mladika« v znamenju Primorske

Osma številka »Nove Mladike« se odlikuje po dveh posebno aktualnih člankih, katerih avtorja sta Stanko Janežič in Tomaž Pavšič. Janežič je napisal uvodnik pod naslovom »Naše zamejstvo«, v katerem piše med drugim: »Moral sem vrsto let preživeti v njem, da sem ga občutil: naše zamejstvo. Zdaj sem z eno nogo še vedno tam, včasih celo z obema, vedno pa s srcem...«

Tomaž Pavšič pa pravi v svojem članku »Zvestoba slovenskemu imenu«: »Ali smo kot narod za vekomaj obsojeni, da ne bomo nikoli mogli dihati s polnimi prsi, brez strahu, da se naša kri ne utaplja v pesku? To je vprašanje, ki ga na primer ne more razumeti Francoz, ker njemu je »nation« en pojem za narod in državo. Nas pa že iz davnine preganja skrb, kako se bomo obdržali; svoje energije moramo izrabljati za stvari, ki jih drugi - bolj srečni - niti ne poznajo, narodno prebujamo drug drugega in se izčrpavamo, mimo nas pa drvita Evropa in svet! Iz svoje številčne majhnosti smo se le prevečkrat vdajali nestvarnim utvaram, prav toliko-

krat pa smo se tudi brez potrebe prepuščali črnogledju in se samotrpincili. Ljudem se je zajedel strah v kosti, nekakšna duševna revma jih je krivencila in tlačila, da niso upali biti to, kar bi v resnici edino lahko bili. Pa ne misliti, da nismo bili tudi trdoživi in da se nas niso drugi nezavedno balili! Straši jih že naše ime... Ali bo slovenski človek mogel iz pepela svojega stoletnega samoohranitvenega napora izgrebsti še žareče upanje, ki mu bo svetilo in ga krepilo, da bo znal nenehno premagovati takšno oviro, kot je državna meja, in se upirati razdiralni sili, ki jo prinaša sodobna neustavljiva tehnična civilizacija? O »enotnem kulturnem prostoru« pa piše Pavšič: »Enotni kulturni prostor nam mora predvsem biti enotni in skupni narodni prostor, v katerem se bo lahko brez omejitev ali cenzure pretakalo duhovno pa tudi materialno življenje slovenskega naroda, ki je s svojo trnovo preteklostjo nedvomno zaslužil, da se neovirano razvija.«

Ta številka »Nove Mladike« prinaša tudi intervju z dr. Dragom Štoko o Slovencih v Italiji. Bruna Pertot pa je napisala zanj lepo novelo iz tukajšnjega obmorskega in ribiškega - kmečkega življenja z naslovom »Job«, v katerem obravnava zelo aktualen problem. Omenimo naj še članek Jožefa Smeja o porabskih Slovencih in pesmi mladega Benjamina Gracerja. Ta številka »Nove Mladike« simpatično poroča tudi o pesniški zbirki Borisa Pangerca »Amfora časa«.

—O—

KDO JE NOVI CARIGRAJSKI PATRIARH

Novi carigrajski patriarh, ki je nasledil nedavno umrlega Atenagora, se imenuje Demetrios Papadontos, po rodu je Grk, ima pa turško državljanstvo. Rodil se je leta 1914 v Istanbulu. V duhovnika je bil posvečen leta

1942, l. 1964 je postal škof, leta 1972 pa nadškof metropolit Imbrosia in Tenedosa, dveh grških otokov v Egejskem morju, ki sta bila priključena Turčiji po prvi svetovni vojni. Carigrajski Sveti sinod je novega patriarha izvolil prejšnji mesec. Volitve precej omejujejo predpisi turške civilne oblasti, ki jih je tamkajšnja vlada uveljavila leta 1862. Carigrajski patriarh mora biti po teh predpisih rojen v Turčiji in mora biti turški državljan. Turška vlada ima dalje pravico veta na ime tistega kandidata, ki se ji zdi neprimeren. Pred dvema letoma so bili predpisi dopolnjeni tako, da mora Sveti sinod že vnaprej predložiti turški vladi seznam z imeni najmanj treh kandidatov.

Novega carigrajskega patriarha je volilo 15 članov Svetega sinoda. Demetrios doslej v javnosti ni bil posebno znan, pravijo pa, da je dober in zelo pristopen človek, pastoralno usmerjen, občutljiv za pravico in brez političnih interesov. V svojem nastopnem govoru v patriarhalni cerkvi sv. Jurija je 18. julija, ko je bil slovesno ustoličen, dejal tudi naslednje: »Jaz bom predvsem pastir, zato v tej Cerkvi ne bo mesta za politiko.«

OLIMPIADA NA RADIU TRST »A«

Tržaška radijska postaja v slovenščini posveča jubilejnim igram 20. olimpiade vrsto posebnih oddaj.

Ob delavnikih je rubrika »Radio Olimpia«, ki traja od 10 do 15 minut, na sporedu ob naslednjih urah:

V okviru poročil: 7.15, 8.15, 11.30, 13.15, 14.15, 23.15.

Posebne olimpijske oddaje: 18.00 - 18.15, 20.00 - 20.15, 22.30 - 23.15.

Ob nedeljah pa so predvidene naslednje posebne oddaje:

Šport in glasba	17.00 - 18.00
Šport	20.00 - 20.15
Nedelja v športu	22.00 - 22.10
Posebna oddaja	22.30 - 23.15

54. ŠTEVILKA REVIE »INIZIATIVA ISONTINA«

Izšla je nova številka revije »Iniziativa isontina«, za maj in junij. Revija izhaja, kot znano v Gorici.

Na uvodnem mestu je objavljen članek o drugem goriškem sejmu »Espomego 72«, to je o drugi goriški blagovinarski razstavi. Napisal ga je Mauro Bigot. V njem opozarja na dobre, pa tudi na šibke strani te razstave, ki pa kaže voljo po razvoju in napredku.

Aldo Bader piše o mednarodnem sestanku enologov, to je vinskih strokovnjakov na goriškem gradu z vinsko razstavo, na kateri so sodelovali poleg domačih tudi vinogradniki iz Jugoslavije, Francije, Madžarske, Nemčije in Avstrije. Med manjšimi članki in poročili naj omenimo članek o vinih iz Brd, ki je bil napisan v zvezi z informativno publikacijo o teh vinih, katero je izdala za goriško blagovinarsko razstavo Deželna ustanova za razvoj poljedelstva.

Enzo Spagna je napisal daljšo in dobro dokumentirano razpravo o »Urbanističnem razvoju v Gorici in o izkušnjah načrtovanja«. Razprava, ki posega v sam začetek goriškega mesta ter je opremljena tudi z zemljevidi, ki prikazujejo urbanistični razvoj mesta, se bo nadaljevala v prihodnjih številkah. Avtor omenja v njej tudi vlogo arhitekta Maksa Fabianija pri urbanističnem urejanju goriškega mesta. Zelo zanimivi so spomini Marcella Morpurga, ki ga je fašistični režim najprej obsodil kot Juda na prisilno delo na neki žagi v Solkanu, po nemški zasedbi Gorice pa je moral bežati z družino, da bi se izognil tragični usodi, ki je bila namenjena Judom. O svoji usodi bo poročal v prihodnjih številkah. Andrej Bratuž piše o Simonu Gregorčiču in o njegovem poetičnem svetu.

Med knjižnimi ocenami naj opozorimo na poročilo o knjigi Camilla Medeota o treh stoletjih bivanja in delovanja uršulink v Gorici, kar ima zvezo z njihovimi samostani v Gradcu, Ljubljani in Čedadu, ter na poročilo o Leichtovi Kratki zgodovini Furlanije, ki je nedvomno zanimiva in aktualna za vse, ki hočejo spoznati preteklost naše dežele in Furlanije še posebej. Poleg tega prinaša »Iniziativa isontina« še precej drugega zanimivega in aktualnega gradiva. V njej najdemo tudi slovenski in nemški pregled vsebine glavnih člankov.

Pavle Merkù: »Tersko narečje«

Založništvo tržaškega tiska je izdalo v posebni knjižnici razpravo Pavleta Merkùja o terskem narečju, to je, o narečju slovenskega prebivalstva v dolini reke Ter. Razprava je izhajala pred nedavnim v tukajšnjem slovenskem dnevniku, za ponatis v knjižnici pa jo je avtor še popravil, kot je rečeno na naslovni strani.

Razprava ni dolga, saj obsega knjižica samo 12 strani dobrega tiska, vendar pa je pomembna in tehtna, ker predstavlja po daljšem času prvi res važen prispevek k preučevanju slovenskega narečja v dolini reke Ter, enega najbolj zahodnih slovenskih narečij. Kot izrazito obrobno narečje je tudi eno najbolj arhaičnih, ker je znano, da se narečja v osrčju katerega naroda mnogo hitreje spreminjajo in danes tudi izginjajo kakor pa v obrobni narodni predelih. Zato postajajo ravno najzahodnejša slovenska narečja danes najbolj zanimiva za slovenske jezikoslovce in etnografe. Toda medtem ko so etnografi pokazali doslej že veliko zanimanje za to najzahodnejšo vejo Slovencev, so jezikoslovci zaostali in doslej jih je le nekaj posvetilo tem narečjem večjo pozornost, med njimi najmi Ramovš, ki pa ni mogel sam nikoli priti v slovensko Benečijo, kot pripominja Merkù.

V začetku razprave navaja Merkù zgodovino dosedanjih raziskav terskega narečja in pisane vire, ki še niso bili izkoriščeni in so delno še nedostopni ali javnosti neznani, kot na primer odlomki terskih

pridig iz sredine 18. stoletja. »Vse to gradivo in novo gradivo, ki sem ga zbral v poslednjih letih, nam omogoča popolnejši diakronični študij tega dialekta«, piše Merkù. »Ramovševe ugotovitve iz leta 1935 lahko upoštevajo le stanje tega dialekta sredi 15. stoletja in v letih 1873 - 1901. Novo gradivo gre od sredine 18. stoletja do danes mimo vseh rodov, ki so se zvrstili v zadnjih sto letih. Glavna sredotežna sila, ki je odločala o odlični konservaciji tega dialekta, je izolacija občestva, ki je skoraj do naših dni ohranilo nedotaknjeno svojo kmečko socialno strukturo. Sredotežne sile, ki so v novem času vendarle vplivale na razvoj dialekta, so številnejše, a ne enako močne; v prvi vrsti naj omenim kulturne spremembe, ki so prinesle temu dialektu ogromno število kulturnih tujk.«

Potem navaja Merkù te tujke, pa tudi starodavne germanske besede, ki segajo morda poldrugo tisočletje nazaj, kot na primer viēnahti ali viērna - ti - Božič, in druge. Merkù navaja še druge arhaizme v terskem narečju, ki jih je sam odkril, ali pa čudne oblike, ki jih je najti samo tam: Potem objavlja precej besed za posamezna področja, kot botanična imena, živalska imena, hiša, orodje, vsakdanje življenje in kmečka opravila in drugo. Škoda je, da ni mogel nabrati teh izrazov še več in bolj sistematično, toda to bo gotovo dopolnil kdaj v prihodnosti. Hvaležni mu moramo biti tudi za to, kar je storil doslej.

JOŠKO ŠAYLI

TRST IN TURIZEM

IV.

Vprašanje glavnice za ustanovitev velikega turističnega podjetja, kot že poprej rečeno, ni odločilno, bistveno pa je vprašanje strokovnega kadra, mednarodno vpeljanega, ki dvigne podjetje na vse državno in mednarodno raven.

Turizem preko Trsta

Lega omogoča Trstu položaj turističnega izhodišča, v vzhodno Evropo, v Sredozemlje in turističnih vrat v Italijo, ki so zaenkrat le za jugoslovanske turiste in za poslovne ljudi iz drugih socialističnih dežel. To bi bilo tretje izhodišče iz zahodne Evrope v vzhodno, poleg Berlina in Dunaja. Če računamo na prisotnost konzulatov, mednarodno vzdušje, poznanje jezikov in dobro poslovno organizacijo, bi Trst dobil na tem področju monopol na italijanskem turističnem trgu. V ta namen je treba napraviti sezname možnih vlakovnih zvez in letalskih zvez z vzhodom, za katere bi se bilo treba pogajati, načrt za odprtje poslovalnic državnih turističnih uradov vzhodnoevropskih držav v Trstu in seveda že omenjeni načrt za mednarodno turistično podjetje.

Kot vrata v Italijo ima Trst pomen predvsem za jugoslovanske turiste in kupce. Kaj pa stare trgovske zveze z Češko, Ogrsko, Avstrijo in vso srednje - vzhodno Evropo, bi jih bilo mogoče obnoviti? Pred zadnjo vojno je celo mnogo trgovine med Jugoslavijo in Italijo potekalo preko starih poslov. Nih zvez na Dunaju. To nam jasno kaže na pomen organizacije. Službena potovanja pa so ne glede na njihov neturistični namen gospodarsko pomembna turistična postavka, saj niso podvržena letnemu nihanju in so več ali manj redna. Ponovno se moramo vprašati, koliko trgovskih zastopstev je v Trstu?

Grčija, Turčija in Tunizija, pa tudi južna Italija in Dalmacija postajajo turistični velikani. Dostop do teh držav je težaven, turisti pa želijo čimdalje priti s svojim vozilom. Do Trsta je razmera blizu in poletna vročina na avtocestah, ki se gradijo v Alpah, je znosna v primeri s tisto na Balkanu. Poskusiti bi bilo treba, če ne bi turisti raje naložili svojih vozil na ladje, odleteli z letalom v Turčijo, Grčijo ali Tunizijo in dobili po dveh dneh svoje vozilo po ladji. Primer se zdi na prvi pogled nestvaren, toda vse je odvisno od organizacije in cene. Kot poprej se tudi v tem primeru postavi vprašanje, kakšne so poslovne zveze s sredozemskimi državami in njihova zastopstva.

Turizem v Trstu

Za izletniški turizem ima mesto mnoge zanimivosti: grad Miramar, akvarij, muzeje, cer-

V SOBOTO ZAČETEK ŠTUDIJSKIH DNEVOV

(Nadaljevanje s 4. str.)

skih Slovencev orisali narodnostno stanje in sicer: župnik Cenčič v Beneški Sloveniji, dr. Damjan Pavlin na Goriškem in na Tržaškem in dr. Jožko Tischler na Koroškem. Nato bo govoril predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, prof. Josip Vidmar o spremenljivosti in nespremenljivosti vrednot. Predsednik je nekoliko obolel, a je obljubil, da bo prišel, če bo le zdravnik to dovolil. Potem pa še predava univ. profesor dr. Bogo Grafenauer, dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, znani zgozdinar. Govoril bo o narodni zavesti.

Upate na dober obisk in na uspeh?

Vsekakor. Ideja je zdrava in mora vedno znova osvajati tudi nove slovenske izobražence.

kve - bazilika sv. Justa in klasična stavba Sv. Antona Novega, sinagoga, prireditve luči in zvoki v Miramaru, prireditve znanstveno fantastičnih filmov z mednarodno udeležbo na gradu pri Sv. Justu, zanimivo kraško okolico, hotelsko območje pri Sešljanu, stare ribiške Milje in mogoče še kaj. Vsekakor precejšnje možnosti, ki organizacijsko tehnično niso dovolj izkoriščene, kajti nikjer ne zasledimo nobenih oblik moderne ponudbe z mnogimi gesli reklame. Koliko bi stalo organiziranje kraške turistične ponudbe z obiski kraških vasi, kraških jam, kobilarne v Lipici, s strokovno razlago, se ne da takoj reči. Lažje pa je sklepati, da bi taka turistična ponudba bila vodilna in edinstvena v Italiji.

Koliko bi stala organizacija gledališke nedelje v Trstu (gledališkega week - enda), tudi ni mogoče takoj reči. Toda zanimivo bi bilo izrabi prisotnost gledališč, kincertov, pevskih zborov in prireditev dveh narodov, dveh kultur, ker so kavitetne.

V sezoni bi jih lahko obogatili tudi z gostovanji furlanskih in avstrijskih gledaliških in pevskih skupin. V Avstriji so nekatera mesta (Bregenz, Solnograd), kjer je glavni del turizma ravno v gledaliških prireditvah. Verjetno bi bila tudi ta ponudba, kulturna nedelja v Trstu, za številno občinstvo posebno zgornjeitalijanskih mest, edinstvena.

Trst kot tiskovno središče. Na pragu socialističnih gospodarskih in političnih državnih sistemov bi moglo mesto bolj uspešno opravljati vlogo tolmača vseh gospodarskih in političnih premikov v socialističnih državah. Tudi na tem področju bi Trst lahko dosegel vsedržavno raven, če bi zmožgel vsaj en pomemben časnik s sposobnim strokovnim osebjem. Zaledje mesta je premajhno, da bi njegov tisk dosegel tako naklado kot jo imajo veliki italijanski dnevniki, to bi bilo mogoče le s specializacijo tiska. Močan tisk pa odpira velike možnosti pri mednarodnem uveljavljanju kraja, posebno za izbiro kraja kot organizatorja vse bolj številnih mednarodnih zborovanj in kongresov.

Poglobljena študija tržaških turističnih možnosti bi nam odkrila še mnoge vrzeli, nam predločila cilje, ki bi si jih moral Trst zastaviti na mednarodni ravni glede na svoj položaj in tradicijo, ustvarila osnovo tržaške turistične politike. Nekaj primerov naj bi bilo za napotek taki potrebni študiji.

KONEC

POGOVOR S PISATELJEM BORISOM PAHORJEM
O KONGRESU V CELOVCU

(nadaljevanje s 3. strani)

NOVI LIST: A nekateri premiki, posebno med mladimi, dajo vendar upati na izboljšanje, se vam ne zdi?

BORIS PAHOR: Dobro je, da so mladi poskusili prebuditi mrtvoudno telo. A taki sunki bodo počasi zamrli, če ne bo prišlo do korenitih sprememb v matični politiki. Nekdanji koroški partizanski komandant Karlo Prušnik — Gašper, toži, da sekretar Tepavac ni hotel sprejeti koroških Slovencev pred sestankom z avstrijskim zunanjim ministrom v Zagrebu. Kakor vidite, je vse tako napeljavano, da se ne kvarijo »prijateljski odnosi«. Če pa bodo šli naprej po ti poti, ki ni pot časti, bo slovenstvo na Koroškem izumrlo, o tem ni najmanjšega dvoma.

NOVI LIST: Niste nekoliko prečnogledi? Slovenska gimnazija se dobro razvija in to proti vsem pričakovanjem?

BORIS PAHOR: To je res in to je dokaz, da naši ljudje nočejo sami sebe zatajiti. Vendar pa absolutno slovenske gimnazije ne bodo delovali na Koroškem, če se prijave za učenje slovenščine v osnovni šoli strahotno krčijo, če po uradih ni dvojezičnosti itd.

NOVI LIST: A nekaj dvojezičnih tabel bo nazadnje vendar prišlo pred slovenske vasi.

BORIS PAHOR: Stvar s tablamami je zelo žalostna zadeva. To je pustolovščina. Imena vasi prevajajo kar po svoje. Večji kraji sploh ne smejo dobiti dvojezičnih tabel. Obenem pa pravi navodilo za namestitve tabel, da ne bodo dobile dvojezičnih tabel ne šole, ne uradi ne županstva itd. Nekdo je rekel, da je vse skupaj farsa, in je res, samo škoda, da tisti, ki je to reč tako imenoval, sodeluje s socialistično stranko, ki je na oblasti in je farso spočela! Matična domovina pa — kakor zmeraj — molči.

NOVI LIST: Kaj predlagate?

BORIS PAHOR: Na mednarodni ravni bom predlagal poseg našega združenja v zadevi o tablah. V slovenskem svetu bi bilo potrebno začeti z vseslovenskim gibanjem za ohranitev slovenstva v zamejstvu. Vse kaže, da brez tega ne bo šlo. V Trstu bi morali čimprej ustanoviti društvo prijateljev koroških Slovencev.

Sežana je dobila novo šolo

V nedeljo, 27. t.m., so v sežanski občini slavili občinski praznik, ki je bil tokrat še posebno pomenljiv. Prav ob 25. obletnici priključitve k Jugoslaviji je namreč ta kraj dobil novo šolo, ki so jo ta dan slovesno predali namenu. Slavnosti v nedeljo dopoldne se je udeležila velika množica domačinov in gostov, med drugim tudi predstavniki zamejskih Slovencev. Istega dne so na seji občinskega sveta podelili domicil 5. bataljonu VDV, ki je bil med tistimi, ki so prvi prikorakali v Trst ob njegovi osvoboditvi maja 1945. Na praznovanje v Sežano je prispela tudi delegacija italijanske občine Sant'Ambrogio di Valpolicella v veronski pokrajini, zato so to priložnost izkoristili za slovesno pobratenje s sežansko občino. Predstavniki obeh občin so se že v preteklosti večkrat srečevali na mednarodnem sejmu marmorja in obdelovalnih strojev, ki ga vsako leto prirejajo v kraju Sant'Ambrogio. Pobratenje bo to prijateljstvo le še utrdilo, saj oba kraja združuje mnogo skupnega, tako »marmor, vi-

no in delavnost ljudi«, kakor se je izrazil župan italijanske občine.

Na proslavi v ponedeljek zvečer pa so podelili listino Osvobodilne fronte slovenskega naroda najbolj zaslužnim občanom in organizacijam v letu 1972. V kulturnem sporodu so nastopili mladinski pevski zbor iz Sežane in združenji pevski zbori, ki delujejo v tej občini, godba na pihala iz Divače ter nekateri člani Stalnega slovenskega gledališča iz Trsta.

—o—

PREVELIK ZREZEK, NE PA SRČNI INFARKT

Ugotovili so, da se v Združenih državah Amerike letno najmanj 1400 ljudi zaduši z zrezki. Zdravniki trdijo, da vzrok smrti v mnogih primerih ni srčni infarkt, kot so večkrat mislili, temveč le grižljaj mesa v sapniku. Krivda pa se začne že v njegovi pripravi. Meso ponavadi tako zmehčajo, da zrezkov potem sploh ni treba grižiti, in tako se zgodi, da pridejo preveliki kosi mesa v grlo.

MIHA IN JAKA (Napisala Marija Martinuzzi)

Dragi otroci, ali ste že kdaj videli papagajčke? To so tisti živobarvni in dolgorepi ptički, ki nas razveseljujejo s svojim ščebetanjem in nekateri, ki so posebno nadarjeni, se naučijo tudi govoriti, prav zares, veste, oponašajo nas in včasih si zapomnijo kar precej besed.

No, vidite, taka dva papagajčka sta nekega dne zagledala luč sveta. In kako sta bila grda! Kot majhni žabici! Gola, čisto gola, in sama glava ju je bila! Celo mamo papigo je bilo malo sram, pa jih je kar hitro pokrila, vsedla se je nanju in jima zagrozila: »Sedaj pa le mir, rogovileža! In ko le nista dala miru in sta kričala in hotela zlesti izpod nje, je še rekla: »Kaj mislite, da bosta že razgrajala, brž ko sta prišla na svet?« Oče papagaj, ki je bil bolj dober in potrpežljiv, se je približal gnezdu, in ker sta mladiča lakomno odpirala kljuna, ju je pošteno nasitil, da se jima je želodec nevarno napel.

Ob skrbni negi mame papige in očeta papagaja, sta mladiča hitro rastle in na hrbtu jima je začelo poganjati perje:

»O, kako lepo zeleno perje mi raste!« se je hvalil eden.

»Kaj tvoje, moje poglej! Svetlo je, še lepše je kot mamino.«

»Jaz bom lepši od tebe!«

»Kaj še, jaz bom lepši!«

Tako sta se prepirala in vsak je hotel biti lepši od drugega. In res, čez nekaj dni sta bila oblečena že tudi po trebuščku in vratu, le na vrhu glave jima perje še ni zrastle. Zelo sta bila lepa: mama je bila rumena, očka plav, onadva pa sta bila eden temno, drugi pa svetlo zelen. In ker sta bila bratca, so ju imenovali Miha in Jaka.

To sta bila navihanca! Uboga mama je imela toliko dela z njima. Kar naprej sta silila iz gnezda, in se vzpenjala k luknjici, da bi pokukala, kaj se godi zunaj. Mama pa je bila kaj huda, postavila se je na stražo, in če se je kateri od njiju prikazal skozi luknjico, ga je brez usmilenja udarila s kljunom po glavi:

»Kar nazaj se mi spravi, kaj boš lezen ven, ko še statiš ne moreš in ne leteti!« se je hudovala mama papiga.

Jaka in Miha resnično še nista bila dovolj močna in ko se je nekega dne Jaka le skobacal do luknjice in se je preveč nagnil čez njo, je padel na tla kletke. O kakšen revež je bil zdaj! Mama ga je podila, ga kljuvala in se hudovala nanj toliko časa, da je kričaje se odkobacal nazaj v gnezdo.

Minili so trije tedni in mlada papagajčka sta bila že velika in godna, da poizkusita svoje moči. Naj se je mama še tako hudovala, splezala sta iz gnezda in kmalu sta že skakala po paličkah v kletki.

»Jaka, Jaka, pa me ulovi, če moreš!« se je drl Miha in skakal sem ter tja, dokler ni padel na dno kletke.

»Ti reva ti, saj še hoditi ne znaš,« se je norčeval Jaka, »mene poglej, hop, haha — sem že na vrhu!« in res se je zibal na obroču pod vrhom kletke.

A ni jima bilo dovolj samo skakanje, hotela sta leteti. Perutničke so ju srbele in začela sta plahutati, da se je pesek z dna kletke razpršil po vsej sobi.

»Bosta že dala enkrat mir,« se je hudoval oče papagaj, ki mu je bilo tudi že dovolj takega divjanja. Pa se je mama potegnila zanj:

»Pusti ju, saj se vendar morata naučiti tudi tega, a tu je premalo prostora. Da bi le odprli vrata kletke, pa bi se hitro naučila.«

In res se jima je kmalu izpolnila ta želja. Vrata so se odprla in po kratkem oklevanju sta sfrčala, da je kar završalo v zraku: frrr, frrr! in že sta bila pod stropom. Jaka je bil močnejši in je kar naprej divjal, Miha pa je omagal in se z zadnjimi močmi obesil na zaveso.

»Jakec, pomagaj mi, ne morem več!« je klical Mihec svojega bratca.

»Kako naj ti pomagam, kar mamo poklič!« je zaklical Jaka in dalje letal.

Mihec se pa mame ni upal klicati, kajti pripravljala je že drugo gnezdo in je valila jajčka. Zato si je malo odpočil, nato pa z zadnjimi močmi odletel v kletko. Tudi Jaka se je utrudil in ko se je vrnil domov, je še dolgo čepel na palčki s privzdignjenimi perutmi, tako mu je bilo vroče. (dalje)

POPRAVEK

Kljub dvakratnim korekturam se je še tretjič vrinila v poročilo o knjigi Jožeta Felca »Dobro jutro, svoboda« na kulturni strani zadnje številke Novega lista neprijetna pomota. V četrti vrsti zadnjega odstavka mora stati pravilno »vseslovenskega« in ne »vseslovanskega« dogajanja, kar je razvidno tudi iz vsega ostalega besedila in so si bralci gotovo že sami v mislih popravili. Uredništvo

V OCENO SMO PREJELI

»Kana«, krščanska obiteljska revija, br. 8 (27) kolovoza 1972. Zagreb.

»Sodobna pisarna«, revija o moderni birotehnik in mehanografiji, št. 7-8, 1972, XIV., Ljubljana.

»Cerkev v sedanjem svetu«, 7-8., 1972, Ljubljana.

F. J. - 116 S M R T V POMLADI

Katera bi mogla biti? Morda Kuna? Toda kaj bi delala v Ljubljani? Teda se je spomnil njenega pisma.

»Je kaj naročila zame?«

»Prosila je, da bi jo obiskali. Povedala mi je naslov. Zapisala sem si ga. Samo za hip počakajte.«

Stopila je v kuhinjo in prinesla iz nje tednik, na katerega rob je bila napisala naslov gostilne »Pri veselem Dolenjcu«.

»Imena pa vam ni povedala?«

»Ne. A kolikor sem razumela, je najbrž mislila, da veste, kdo je.«

»Lahko si mislim.«

»Zares čedno dekle,« je ponovila gospodinja. »Ni mogoče, da ne bi takoj uganili, katera je.«

Najbrž je radovedna, je pomislila.

»Hvala, gospa. Najbolje, da se takoj odpravim tja,« je rekel.

Skoraj ni mogel dvomiti, da je bila Kuna. Bilo ga je sram, da je toliko časa odlašal, za kar ga je bila prosila v pismu. Zdaj je najbrž prišla kar sama v Ljubljano, ker se je naveličala čakati na njegov odgovor. Občutil je rahlo nevoljo nanjo, da ga je spravila v položaj, ko se ji bo moral opravičevati. Sklenil je, da se bo jutri lotil iskanja kakšne službe zanj, če se ji res tako mudi — je nevoljno pristavil v mislih.

Pričakoval je, da jo bo našel sedečo za katero od gostilniških miz, potrpežljivo čakajočo nanj, s kovčkom ob stolu. Čim bliže pa je bil gostilni, tembolj se je nevolja umikala veselju nad svidenjem z njo.

Dolgo je že ni videl in nenadno ga je začelo vleči k njej. V zavesti njene bližine je bilo nekaj toplega in domačega, nekompliranega in močnega.

Skoro nestrpno je odprl vrata večje gostilne in se ozrl naokrog, a je ni zagledal. Stopil je še v drugo sobo, a tudi tam je ni bilo. Že je mislil oditi, ko ga je poklicala. Zagledal jo je v belem predpasniku in s krožnikom gulaža v eni in z vrčkom piva v drugi roki. Oči so ji zasijale od veselja.

»Samo trenutek potrpi, prosim, toliko da zanesem tole tistemu gostu tam,« je rekla.

Res je bila takoj nazaj. Zdela se mu je nenavadna, a prikopna v belem predpasniku natakariče.

»In še en trenutek, da odložim tole,« je rekla z nasmehom in pokazala na predpasnik.

»Saj si lahko tudi tako.«

»O ne!«

Odšla je v kuhinjo in prišla takoj nazaj brez predpasnika. Sedla sta k edini prazni mizi.

»Hvala, da si takoj prišel. Ali ti je bilo nerodno, da sem prišla na tvoje stanovanje?«

Očitno je bila prepričana, da je moral takoj uganiti, da je bila ona, tako da niti ni vprašala, kako je vedel, da je bila ona.

»Ne,« je rekel. »Zakaj bi mi bilo nerodno. Vesel sem, da si tu. A nisem vedel, da že delaš. Mislim, da si šele prišla.«

»Saj tudi sem. Opoldne sem prišla. Slučajno sem se ustavila tu. Ko sem se vrnila s tvojega sta-

novanja, sem vprašala, če morda potrebujejo kakko natakaričo, pa so rekli, da ja, in so me takoj vzeli. In sem tudi takoj začela streči. Čimprej se navadim, tem bolje,« se je nasmehnila.

»Kako to, da si prišla v Ljubljano, Kuna?«

»Najbolj me je mikalo v Ljubljano.«

»Zakaj?«

»Vedno sem si želela, da bi jo videla...«

»In zdaj boš živela in delala tu.«

»Ja.«

»Ali ti ni bilo več dobro doma?«

»Pač, toda razmere so se spremenile. Drugič kdaj ti bom kaj več povedala o tem. In enkrat je pač treba iti od doma in začeti živeti na lastno pest. Saj si tudi ti šel zgodaj od doma.«

»A jaz sem moral.«

»Tudi jaz sem morala.«

»Si huda, da ti nisem poiskal dela, kot si prosila? Veš, nisem utegnil, imel sem ravno ta čas toliko učenja, a prihodnje dni sem nameraval iti okrog spraševati...«

»Oh, nič hudega. Saj vem, kako si zaposlen,« je rekla. Gledala ga je in v njenih očeh je videl, da misli zares, kar je rekla. Imela je zagorel obraz in tako so se zdele njene oči še bolj sijaje in še bolj svetle. Tudi roke je imela zagorele. Opaziti je bilo, da še ni dolgo, da je delala na polju.

»Kako lepe oči imaš,« je nehotе dejal.

»Ne smeš se norčevati iz mene.«

»Saj se ne.«

Za hip je legla med njiju lahna zadrega. Nobeden ni vedel, kaj naj reče.

»Oh, nič ti nisem postregla,« je skočila pokonci.

»Kaj bi pil? Pivo? Ali vino?«

»Saj ni treba nič...«

(dalje)